

MASARYKOVA UNIVERZITA FILOZOFICKÁ FAKULTA

ALFONS MUCHA: GISMONDA

DU0105 Písenná postupová zkouška

Iva Kroupová

413529

FF DU Dějiny umění 2. semestr

1. července 2013

OBSAH

Úvod	3
1 Život Alfonse Muchy.....	4
2 Sarah Bernhard	5
2.1 Setkání s Alfonsem Muchou	5
3 Gismonda	6
4 Zobrazení ženy podle Alfonse Muchy	7
Závěr	8
Seznam použité literatury	9

ÚVOD

Když jsem začala přemýšlet o výběru tématu, bylo jasné, že to bude něco novějšího, nejspíše nějaká grafika či plakát. Díky mému předchozímu studiu fotografie a grafiky mám k tomu nejbližší. Nejdříve jsem měla chuť popsat všechny jeho plakáty pro Sarah Bernhardtovou, ale bylo by to velmi rozsáhlé. Po návštěvě výstavy Sbírký Ivana Lendla Muchovo plakátů, byla pro mě Gismonda jasná volba. Nejenom, že to byla jeho první práce, ale mne osobně asi nejvíce oslovila.

Muchovo jméno je asi nejvíce spojeno s reklamou 19. století, jeho plakáty byli průlomové. Lidi podle mě musel velmi zaujmout. Byl průlomový.

Do práce bych chtěla zahrnout jak Muchův život, tak zdůraznit jeho spolupráci se Sarah Bernhardtovou. Nedělal totiž pro ni jen návrhy plakátů, ale také návrhy kostýmů, účesů, šperky.

1 ŽIVOT ALFONSE MUCHY

Narodil se roku 1860 v Ivančicích. Od svého mládí cestoval se svou matkou na náboženských poutích a později se stal členem chlapeckého sboru v Brně na Petrově. Studoval na brněnském gymnáziu, a zkoušel se dostat na pražskou akademii, což se mu nepodařilo. Roku 1885 studoval v Mnichově na Akademii umění. První jeho zaměstnání bylo malíř divadelních dekorací ve vídeňském divadle. V roce 1896 namaloval své první slavné plátno s názvem Čtyři roční období.

Roku 1887 začal studovat v Paříži na Akademie Julian. Načež měl za deset let svojí první výstavu v Paříži v galerii Bodinière, kde vystavoval 107 prací. Během studia ho vyučovali významní francouzští umělci, jako například Gustave Boulanger kreslení ženských aktů. Také ho učil Jean – Paul Lauren, jehož vliv v Muchově tvorbě je zcela zřetelný. Díky svému pobytu v Paříži se seznámil s mnoho slavnými lidmi, díky nimž pronikl do světa moderního umění. Druhá jeho velká výstava byla v květnu roku 1897 v Salonu Les Cent's, vystavoval 446 děl.

Mucha si přes velký okolní vliv utvořil svůj vlastní osobitý styl. Důkazem je toho třeba výzdoba klenotnictví Fouquetova, které vytvořil roku 1900, a můžeme sledovat dokonalý secesní interiér. Díky tomu se našli i jeho napodobitelé, ale vůbec se mu nemohli rovnat. V Paříži si ho oblíbili a byl velmi ceněným umělcem. Očaroval je nejspíše svým „exotickým“ přístupem k umění. Stal se také slavným díky spojitosti s herečkou Sarah Bernhardtovou.

V roce 1906 se oženil s Marií Chytilovou a spolu odjeli do Ameriky, kde ho přivítali s velkou slávou. Novinové titulky uváděly, že přijel největší dekorativní umělec doby. Byl tam ale jen chvíli. Za čtyři roky se vrátil do Prahy, kde začal s výzdobou Primátorského salonu v pražském Obecním domě. Dále navrhl známky a bankovky pro nově vzniklý Československý stát. Přesto, že bydlel v Československu, pořádal výstavu v Brooklynském muzeu v New Yorku.

Na díle, které je pokládáno za nejznámější, pracoval v letech 1910 – 1928 a financoval ho Charles Crame. Slovanská eposy nes umístěna na zámku Zbiroh.

Poslední jeho velké dílo bylo barevné okno pro pražskou katedrálu sv. Víta roku 1931

Mucha umřel v roce 1931. Za svůj život napsal dvě důležité knihy – Documents decoratefs a Figures decorateves. Obě dvě byly příručky pro umělce.

Dnes je v Praze v Kounicově paláci na Praze 1 jeho muzeum, je tam expozice, která je hlavně soustředěna na pařížské období. Také existuje Muchova nadace.

2 SARAH BERNHARD

Život neměla vůbec lehký. Otec jí nikdy neuznal za svou dcerou, jen posílal peníze na výchovu a školné. Její pravé jméno je Rosine Bernhardtová. Byla vychovávána v klášteře. Je doloženo, že z vůně kadidla a liturgických zpěvů měla přivoděné zjevení Panny Marie a přitom omdlela na školním dvoře. Díky tomu se chtěla stát novickou a oddat se kontemplativnímu životu jeptišky.

Rodinná rada, která rozhodla jinak, se skládala například ze spisovatele A. Dumase, skladatele Rossiniho a dalších. Změnili jí jméno a poslali na konzervatoř.

Nejdříve se jí dařilo, ale nakonec byla vyloučena kvůli tomu, že urazila jednu slavnou, i když arogantní, herečku a odmítala se omluvit. Několik let na to hrála jen menší role v podružných divadlech. Díky aférce s belgickým knížetem de Ligne měla syna Murice. Kníže se syna zřekl a ani nepřispíval na výchovu.

Byla pověstná svojí extrémní útlostí. Říkalo se, že když spolkne pilulku tak vypadá jako by otěhotněla.

Začala vystupovat v divadle Odeón. Theodore de Banville o ní napsal „*Je vedena tajemným instinktem. V jejím podání zní verš jako zpěv slavíka, jako vzdech větru a zurčení potoka, jako Lamartinův hlas dávno zašlých časů.*“

V době prusko-francouzské války 1870-71 divadlo proměnila v nemocnici. Sháněla všechno potřebné vybavení a dokonce za kruté zimy spálili divadelní sedadla.

Po návratu na divadelní prkna hrála v dramatu Ruy Blas, kde triumfovala. Díky tomu byla pozvána do Comédie Française, prvního národního divadla Francie. Vycestovala i do Londýna, kde byla stejně honosně přijata. Královna Viktorie jí požádala o představení a oslovila jí „*největší umělkyní, jakou svět znal.*“

Ve volném čase psala články, romány a dramata, někdy upravovala scény her. Založila vlastní soubor, se kterým se vydala na turné po Spojených státech, Latinské Americe, Anglii, Rusku a napříč Evropou.

2.1 Setkání s Alfonsem Muchou

Mohli bychom říci, že na sebe narazili jen náhodou. O vánočních svátcích 1894 pomáhal Mucha v Lemerciově tiskárně, kam telefonovala Sarah Bernhardtová a žádala o okamžité vyrobení plakátu pro divadlo Renaissance. Všichni umělci kromě Muchy byli pryč. Žádost od „božské“ Sarah byla rozkazem.

3 GISMONDA

V době vzniku plakátu, měl vždy hlavní slovo objednavatel, jak bude konečný obraz vypadat. Mucha měl štěstí, Sarah Bernhardtová mu nechala volné pole působnosti. Plakát na ulicích vyčníval, byl úplně jiný než ostatní. Byl úzký a dlouhý. Na šířku měl 75cm a na výšku 213 cm. Jeho tvar a také kompozice se stali předlohou pro ostatní jeho plakáty. Vyrobil přesně šest dalších se stejnou kompozicí. Díky své jedinečnosti si získali slávu.

Mucha si před vytvořením konečného návrhu plakátu dělal skici, někdy i malby přímo v divadle při zkouškách. Chtěl tím zachytit dramaticčnost události a také krásu Sarah Bernhardtové. V té době jí bylo přes padesát, ale i tak byla idealizována jako Madona. Na plakátu je zachycena, jako Gismonda kráčejí ve velikonočním průvodu.

Na plakátu převládají barvy jako jemně zelená, fialová, růžová a hnědá a také prchlivé dekorační prvky, jako jsou stříbro a zlato, které jdou zcela proti trendu doby. Na rozdíl od skici, kde byla dominantní červená barva na šatech Gismondy a v květinách.

Díky své malé šířce se plakát soustředí jen na hlavní postavu představení, která stojí v popředí. S jednoduchými gesty přibližující postavu ke hře. Jako pozadí je dekorativní mozaika. Dolní a horní pás plakátu byl ponechán textu. Ten obsahoval název hry a místo jejího konání. Proto byl pro každé divadlo upravován a tisknut zvlášť. Zkušební tisk si Mucha dělal na dva kameny, protože vždy tiskl barevnou litografií. Výsledný plakát se, ale už tisknul jen z jednoho kamene.

Může nám to připadat celé odvozené od Byzance. Jak to, že tvář je namalována z profilu a zbytek jejího těla je natočen na levou stranu, tak i již zmiňovaná mozaika a postava, která vychází z východní a raně křesťanské architektury. Jiří Mucha říká: „Byzantské prostředí Gismondy bylo důvěrně blízké jeho srdci a gregoriánský chorál tvořil doprovod jeho nejhlubších dojmů z dětství. Nemusel se vmýšlet do žádného cizího stylu, stačilo, aby svůj dojem vyjádřil vlastním jazykem.“

Podobnost všech plakátů pro Sarah Bernhardtovou je hodně zřetelná. Je namalována v životní velikosti. Má šaty bohatě zdobené barevnou výšivkou, přes rameno Přehozený pruh pláště. Mucha vždy dal přednost detailnímu propracování rukou a obličejů.

Pro Muchu divadelní plakát určitě nebyla složitá zakázka. Sklidil za to očekávaný úspěch. Přeci jen se od ostatních barevných plakátů hodně lišil. Úspěch byl tak velký, že sběratelé podpláceli lepiče plakátů, aby jim jeden dali nebo je v noci chodili krást. Na samotných představení se v divadlech plakáty prodávali.

4 ZOBRAZENÍ ŽENY PODLE ALFONSE MUCHY

Mucha tvořil v době secese, což byla doba změn v odívání. Upustilo se od starých návrhů s korzetou a návrháři drželi krok s reformami. Hlavní roli sehrála Světová výstava v Paříži v roce 1900.

Na začátku 19. století se ženy zobrazovaly „femme fatale“. Což znamenalo, že žena byla zobrazována v dominantní póze a povětšinou zahalená v kožichu. Vypadaly velmi velitelsky. Na Muchu to také zapůsobilo, ale větší převahu mělo zobrazení ženy jako květiny. Ženy se stávaly na plakátech dekorativním prvkem s kombinací rostlinných motivů a ornamentů. Upozorňovalo se na ženské křivky. Mucha nejdříve maloval ženy „moravského“ rázu. Byli to ženy s bujným poprsím a plnými tvary. Jenže pak se setkal se Sarah Bernhardtovou, která taková nebyla. Byla to útlá žena bez výrazného poprsí. Po dobu jejich spolupráce, si ale vytvořil model ženy, který pak usazoval do různých rolí. Byly to hlavně ženy smyslné, ovládající, někdy i vystrašené, ale také veselé. Hodně to stylizoval do Byzance. Vlasy jim maloval jako dlouhé, smotané, stylizované linie. Někdy byly označovány jako Muchovy makaróny. Jeho plakáty jsou bohaté na ornamenty, dekorace a mystické prvky. Hlavně se snažil prosadit své pojetí účesů.

Dopad na něj měl i nový styl Art Nouveau, ale ovlivnilo ho japonské a čínské umění, které inspirovalo hodně umělců té doby. Východní umění v té době zasahovalo do celé Evropy. Celá jeho práce, ale byla neodmyslitelně spojena se secesí.

Sarah Bernhardtová byla náročná na výběr svého oblečení. Chtěla se odívat jen do neobyčejných šatů a nosit originální šperky. V tomto ohledu jí Mucha její sny plnil. Navrhoval pro ni mnoho šatů, kostýmů a šperků jak na divadelní prkna, tak pro běžný život.

Ve 20. století se stal Mucha velmi populární. Jeho plakáty si lidé věšeli ve svých domácnostech. Mucha dostal přívlastek nejvýznamnějšího představitele a propagátora secesního stylu, sám se však sám nikdy za představitele nového stylu nepovažoval.

ZÁVĚR

Alfons Mucha byl do svých 35 let neznámým umělcem. Po té určoval pojetí pařížské secese v průběhu jednoho desetiletí po roce 1895. V Americe ho považovali za největšího dekorátéra na světě. Někde byl, ale tak neznámý, že například nebyl zahrnut v odborné knize o secesi, která byla vydána roku 1989. Nebo text vydaný roku 1990 ho zahrnul do jedné kapitoly pojednávající o Rakousku-Uhersku. Přes to všechno je dnes považován za vrcholného představitele dekorativního umění. Jeho dílo bylo hlavně obnoveno díky jeho synovi. Gismonda je první průlomový plakát své doby, jak vzhledem, tak pojetím barevnosti.

SEZNAM LITERATURY

BRABCOVÁ, Jana. *Alfons Mucha*. Praha : Svoboda, 1996.

KROUTVOR, Josef. *Poselství ulice : z dějin plakátu a proměn doby*. Praha : Comet, 1991.

MUCHA, Jiří. *Alfons Mucha*. Praha: Mladá fronta, 1982.

MUCHOVÁ, Sarah. *Alfons Mucha*. Praha : Slovart, 2006.

SMEJKALOVÁ, Jana. *Alfons Mucha : Plakáty, souborný katalog*. Brno : Odeon, 1979.